

Vaststellingsprocedure staatloosheid; indicatieve bewijzen

Dit document is gebaseerd op het *UNHCR Handbook on Protection of Stateless Persons*. In het Handboek wordt verdere achtergrond, context en informatie geboden over staatloosheid en de vaststelling van staatloosheid. Dit document betreft een onofficiële vertaling vanuit het Engels; in geval van twijfel prevaleert het Engels.

Bewijslast en bewijsstandaard

Gezien de aard van staatloosheid kunnen personen die verzoeken om vaststelling van staatloosheid hun verzoek vaak niet met veel of zelfs enige bewijsstukken staven. Het is van belang dat een passende **bewijslast** en **bewijsstandaard** wordt gehanteerd in de vaststellingsprocedure om het doel van het Verdrag van 1954 niet te ondermijnen. Omdat staatlozen moeite zullen hebben aan te tonen dat zij staatloos zijn geldt een **gedeelde bewijslast**. Alle partijen moeten samenwerken om de staatloosheid van de persoon vast te stellen. Verder raadt UNHCR aan om dezelfde **bewijsstandaard** te hanteren als bij de bepaling van de vluchtelingenstatus, namelijk dat de vaststelling dat iemand staatloos is, gerechtvaardigd is wanneer "*in redelijke mate*" vaststaat dat een persoon door geen enkele staat als onderdaan wordt beschouwd.

Relevante bewijzen

De volgende feiten en bewijzen kunnen, indien redelijkerwijs beschikbaar, betrokken worden in een aanvraag voor vaststelling van staatloosheid. Indien beschikbaar, kunnen feiten en documenten inzake de persoonlijke omstandigheden en de persoonlijke/familiaire geschiedenis van de verzoeker helpen bepalen welke landen/gebieden en nationaliteitsprocedures betrokken moeten worden bij het vaststellen van staatloosheid. UNHCR wenst te benadrukken dat de beschikbaarheid van bewijs, en welk bewijs relevant zal zijn om in overweging te nemen, zal afhangen van de feiten en omstandigheden van de verzoeker. De volgende lijst is dan ook niet bedoeld als uitputtende lijst, noch als lijst met documenten die van iedere verzoeker verwacht kunnen worden. De lijst hieronder geeft geen hiërarchie weer, de weging van feiten en bewijzen zal afhangen van de omstandigheden van de casus.

Documenten over (pogingen tot) naturalisatie of het opgeven van nationaliteit

- Documenten over aanvragen voor het verkrijgen van (bewijs van) nationaliteit; documenten aangaande naturalisatie(verzoeken); documenten aangaande het opgeven van nationaliteit.

Getuigenissen van derden

- Getuigenissen van derden zoals geschreven verklaringen of verklaringen afgelegd onder ede door naasten, buren of leden van de gemeenschap.

Identificerende documenten en reisdocumenten (inclusief verlopen documenten)

- Voor zover beschikbaar naar aanleiding van de situatie in het land van voormalig verblijf en naar aanleiding van de persoonlijke situatie: paspoort en identiteitsdocumenten; geboorteakte; familieboekje; uittreksels van de burgerlijke stand; registratiedocument voor verkiezingen.

- Een authentiek, niet verlopen paspoort doet vermoeden dat de houder onderdaan is van het land dat het paspoort heeft afgegeven. Dit vermoeden kan echter worden weerlegd wanneer er bewijs is dat een persoon in feite niet als onderdaan van een staat wordt beschouwd, bijvoorbeeld wanneer het document een schijnpaspoort is, wanneer het paspoort per vergissing is afgegeven, is afgegeven door een autoriteit die niet bevoegd is of frauduleus of vervalst is verkregen.

Informatie en documenten over de nationaliteit van familieleden van de verzoeker

- Documenten waarin informatie staat vermeld of waar informatie uit blijkt over de nationaliteit van de ouders, partner of kinderen van de verzoeker (bijvoorbeeld identiteitsdocumenten of reisdocumenten).

Informatie en stukken uit eerdere procedures

- Het kan voorkomen dat een verzoeker al eerder een andere procedure heeft voltooid, waarin feiten of bewijsstukken zijn verzameld die relevant kunnen zijn voor de vaststelling van staatloosheid. Zo kunnen informatie en stukken verzameld in een asielpcedure (bijvoorbeeld asielgehoren) of terugkeerprocedure (bijvoorbeeld contact met autoriteiten van het land van voormalig verblijf) relevant zijn voor de vaststelling van staatloosheid.

Medische documenten

- Medische documenten of dossiers kunnen ook informatie inzake nationaliteit bevatten of persoonsgegevens nader onderbouwen; bijvoorbeeld vaccinatieboekje; verklaringen van een ziekenhuis over de geboorte van de betrokken persoon.

Overige persoonlijke documenten

- Documenten waar identiteitsgegevens op vermeld kunnen zijn, zoals huwelijksakte; doopakte; dienstplicht-dossier.
- Documenten waar immigratie-status uit kan blijken, zoals ingediende aanvragen voor verblijf; verblijfsvergunning, visa en andere verblijfsdocumenten.
- Andere documenten waaruit persoonsgegevens blijken of waaruit informatie kan volgen over in welke landen en gebieden een verzoeker heeft gewoond; documenten gerelateerd aan werk (arbeidscontracten of werkvergunningen); eigendomsbewijzen; huurcontracten; dossiers van een school (schoolpas, rapport of diploma).

Verklaringen van de verzoeker

- De verklaringen van een verzoeker; schriftelijke informatie verstrekt bij het indienen van de aanvraag of in het kader van de procedure; verklaringen afgelegd tijdens de zitting of een eerder gehoor. Ook verklaringen van de verzoeker over het niet kunnen verkrijgen van bepaalde documenten of het niet met bewijs kunnen staven van gestelde feiten dienen betrokken te worden.

Verzoeken aan autoriteiten van land van herkomst (Ambassades en/of Consulaten)

- Antwoorden van buitenlandse autoriteiten (incl. ambassades en consulaten) op (recente of eerdere) verzoeken inzake nationaliteitsstatus en informatie verstrekt door die autoriteiten in het kader van een dergelijk verzoek, kunnen van groot belang zijn bij de vaststelling van staatloosheid. Het uitblijven van een antwoord van buitenlandse autoriteiten op een dergelijk

verzoek na een redelijke termijn is in het algemeen een sterke bevestiging dat de verzoeker geen onderdaan van het betreffende land is en kan tevens beschouwd worden als bewijs dat de verzoeker geen toegang heeft tot het verkrijgen van de nationaliteit van het betreffende land.

- In geen geval mag door de Nederlandse autoriteiten contact opgenomen worden of mag een verzoeker worden verzocht contact op te nemen met de autoriteiten van een staat waartegen hij beweert een gegronde vrees voor vervolging te hebben, tenzij definitief is vastgesteld dat hij geen vluchteling is noch recht heeft op een aanvullende vorm van bescherming.

Wetgeving en informatie over de situatie in het land van voormalig verblijf

- Wetgeving en informatie over de situatie in het land of de landen waar de verzoeker een link mee heeft, kunnen ook in de vaststelling betrokken worden. Relevante informatie kan betrekking hebben op bewijsmateriaal inzake nationaliteit en relevante wetgeving, de uitvoering daarvan en de praktijk, alsmede het algemene juridische klimaat wat betreft de eerbiediging van beslissingen van de uitvoerende en rechterlijke macht. Ook kan uit deze informatie blijken of ouders nationaliteit kunnen doorgeven aan kinderen onder wetgeving van het land.
- Bij het beschouwen van relevante landeninformatie dienen de persoonlijke omstandigheden en persoonlijke geschiedenis van de verzoeker te worden betrokken; bijvoorbeeld het behoren tot een minderheidsgroep; bijvoorbeeld het in acht nemen dat de uitvoering van nationaliteitswetgeving in bepaalde regio's van een land kan afwijken.

LINKS

UNHCR Handbook on Protection of Stateless Persons:

<https://www.refworld.org/docid/53b676aa4.html>.

UNHCR Background Notes on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness, waarin wordt ingegaan op landen waar wetgeving in de weg staat aan het doorgeven van nationaliteit:

<https://www.refworld.org/docid/604257d34.html> (maart 2021).

UNHCR Refworld, waar ook (informatie over) nationaliteitswetgeving beschikbaar is:

<https://www.refworld.org/>.

European Country of Origin Information Network, waar landeninformatie beschikbaar is:

<https://www.ecoi.net/>.

CONTACT

Luke Korlaar, Senior Protection Associate, korlaar@unhcr.org

Misha Jans, Senior Protection Assistant, jans@unhcr.org